

DE VWG-ZWVL MYSTERY QUIZ

Voor wie ze gemist heeft of voor wie ze nog eens wil heruitpluizen, nalezen of gewoon nog eens wil zien, dit is een compilatie van alle opgaves en antwoorden van de 10-delige reeks mysteries die op het forum van de VWG verschenen zijn.

© Miguel Demeulemeester en VWG-ZWVL.

Mystery 1 tot en met 5

Zo opgedeeld omdat het bestand anders te groot wordt om te bekijken met tragere modems

Mystery 1

Je bent vogels aan het kijken in de omgeving van 'de kleine Bergelenput' op een zonnige, vrijdag, 13 Mei, er zitten enkele Tapuiten, een Paapje en plots duikt dit exemplaar op... je hart bonkt aan 95 per uur, je neemt snel een foto en hup het beesie vliegt weg voor je kunt uitmaken wat het is... 7 maanden later, verschijnt je foto op het forum van de VWG... wat is het nu?

Oplossing Mystery 1

De vogel is: **een eerste zomer vrouwtje Tapuit (Oenanthe oenanthe)**

Hierbij een andere foto van die vogel:

De familie juist raden is al een goed begin. De houding, zwartige staart en poten, de ongestreepte bovendelen en onderdelen, de zwarte snavel sluiten vrijwel alle andere families dan tapuitachtigen uit. Paapje, Roodborsttapuit en Aziatische Roodborsttapuit zijn uit te sluiten door de ongestreepte bovendelen en kop en ontbreken van duidelijk wit in de vleugels (al hebben sommige leeftijden van voorgenoemde soorten vaak ook heel weinig of geen wit in de vleugel).

Dixit DDD: "*Tapuit en geen Paapje vanwege ongestreepte kruin*"

Dus: tapuiten. Filip gaf al aan welke daarvan in de Benelux zijn waargenomen: Tapuit, Izabel-, Woestijn-, Bonte-, Westelijke Blonde- en Oostelijke Blonde Tapuit.

Eigenlijk zijn alle andere Tapuiten uit te sluiten aan de hand van de koptekening, zoals de meesten onder jullie al aangaven.

Dixit Manne: "*De brede oogstreep - lees: wenkbrauwstreep - sluit alle andere tapuiten uit, ook de vrouwtjes*"

Dixit DDD: "*andere Tapuitsoorten kunnen uitgesloten op basis van koptekening behalve misschien Isabeltapuit, maar die zijn wenkbrauwstreep zou prominenter zijn vóór het oog*"

Dixit Djeni: "*heel duidelijk tweekleurig (crèmekleurig voor het oog maar wit boven en achter het oog = Tapuit)*"

En dat klopt dus ook. De donkere teugel sluit alle andere tapuiten - uitgezonderd Izabeltapuit - uit. De wenkbrauwstreep is, ondanks het 'vreemde licht' (zie verder) duidelijk 'buffish' voor het oog en witachtig achter het oog, wat een heel goed kenmerk is tussen Tapuit en Izabeltapuit.

De oorstreek is warm gekleurd, wat ook typischer is voor Tapuit, deze heeft de oorstreek ongeveer dezelfde kleur als de kruin (al is natuurlijk hier de schaduw in de foto een kleine spelbreker) en is toch goed te zien vind ik.

Andere zaken zoals houding (inderdaad afhankelijk van de vogel en de situatie), staartlengte (niet te schatten op een foto in deze positie), duimvleugel (niet goed te zien, trouwens, grote duimvleugel bij Tapuit is ook vaak donker), snavelvorm (variabel en niet te schatten op deze foto), borstkleur (variabel, maar lichter in Izabeltapuit), vorm en lengte wenkbrauwstreep (variabel en lengte op deze foto niet in te schatten), dekveren (bij een Izabeltapuit in het voorjaar kunnen die ook zo sterk afgesleten dat de donkere basis 'eruit komt') zijn allemaal niet bruikbaar op een foto gelijk deze en helpen dus de determinatie als Tapuit niet vooruit, al kunnen alle kleine beetjes helpen natuurlijk.

Jullie hadden het blijkbaar nogal ferm moeilijk over de leeftijd en geslacht, op ondersoort zou ik deze Tapuit niet durven plaatsen, uitleg hieronder.

Het is een vrouwtje door de vage koptekening en doordat de kruin niet duidelijk grijzer gekleurd is dan de mantel. Ook de borst bij mannetjes is vaak meer oranje gekleurd, al is dat variabel.

Ook de vleugelrui geeft een en ander prijs naar het geslacht toe.

Tapuit heeft een volledige najaarsrui als adult en een partiele najaarsrui als eerstejaars vogel. Meestal worden alle kleinste en middelste dekveren geruid, al worden de meeste, meestal niet alle grote dekveren worden geruid. Er worden geen tertails of arm- en handpennen geruid. In de winter/voorjaar tonen een minderheid van de vogels een beperkte rui naar zomerkleed, meestal beperkt tot de kop en enkele dekveren (maar soms tot enkele tertails en staartpennen).

Het zomerkleed wordt in feite bekomen door sleet. De brede zomen op dekveren en vleugelveren slijten geleidelijk af tot dunne vage randjes, bij adulte mannetjes vaak helemaal zodat de vleugel zwart is in het voorjaar. Vandaar dat jonge mannetjes in het voorjaar een bruine vleugel vertonen die contrasteert met de donkere dekveren (doordat de juveniele arm- en handpennen nog aanwezig zijn en die zijn dus ouder en meer onderhevig geweest aan sleet en verbleking = bruin). Bij vrouwtjes is het variabel en het is best geen vrouwtje op basis van sleet of kleur van vleugel (bruinig) op leeftijd te zetten (in de hand kan je vaak een ruigrens zien, maar niet op deze foto).

Waarom dan een 1ste zomer vrouwtje? Er is geen ruigrens te zien op beide foto's... Kijk eens goed naar de staart, lees eens de rui opnieuw...

Juist, bij veel jonge vogels zijn de juveniele staartpennen puntiger dan de meer ronde, brede staartpennen van adulte vogels. Veelal zijn er bredere witte tippen aanwezig bij jonge vogels, wat hier ook nog te zien is... tada...

Oenanthe oenanthe leucorhoa is in feite alleen met zekerheid te bepalen in de hand (doordat je maten kan nemen en daarop een en ander kan uitsluiten), in 1ste winterkleed (speciaal de mannetjes) en als adult mannetje en dan nog... aangezien we hier teden hebben met een foto, een eerste zomer vrouwtje, gaan we daar ons niet over uitspreken.

We hebben al op het forum het eens uitgebreid gehad over Groenlandse tapuiten en hun herkenning, je kan ook daar nog een en ander lezen.

Nog enkele opmerkingen:

Wat jullie vaak door elkaar halen is oogstreep en wenkbrauwstreep.

Dixit Koen Verbanck: *"het enige echte kenmerk die alle twijfels (indien die er dan al zouden zijn) wegneemt en Isabeltapuit uitsluit is de ooglijn (in extreme gevallen zou die qua kleur en zelf lengte achter het oog wel theoretisch voor Isabel kunnen, doch desgevallend de enorme 'bulb' die deze ooglijn maakt achter het oog kan bij mijn weten niet voor Isabel"*

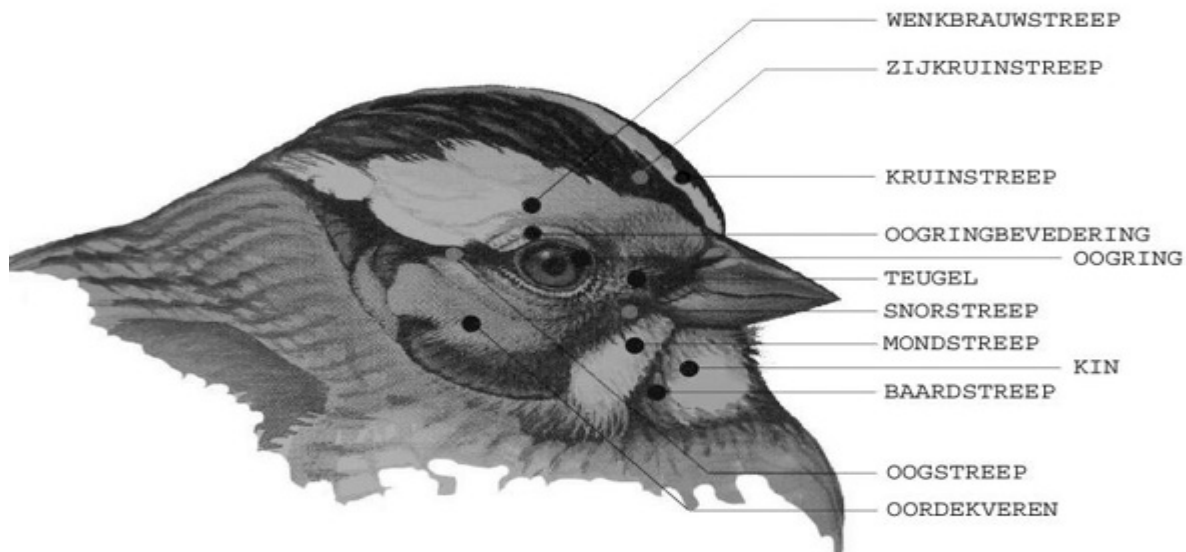
Dixit Manne: *"De brede oogstreep sluit alle andere tapuiten uit, ook de vrouwtjes"*

Hij bedoelt allicht de wenkbrauwstreep, dat is de partij veren boven het oog - zowel voor en na het oog - die bij sommige soorten prominent anders gekleurd is, en die de kruin begrensd.

Een oogstreep is het deel na het oog, vertrekkend van het oog en die de grens vormt tussen oorstreek en wenkbrauwstreep. Het deel voor het oog wordt teugel genoemd.

De vogel hier op de foto vertoont geen oogstreep, de teugel is inderdaad donker, maar helpt de determinatie als Tapuit op zich niet (enkel als Tapuit en Izabeltapuit).

Ter illustratie heb ik hier een kop van een vogel met alle voornaamste vederpartijen bijgevoegd.

Het bekijken van een foto in een boek of op een mystery gelijk deze en het inschatten van contrasten en kleuren hangt altijd af van de lichtinval. Door het nogal felle licht en doordat het nogal van de rechter zijkant of vanop de rug van deze vogel komt, kan je bepaalde delen en kleuren aan de linkerkant en voorkant van die vogel zijn kop niet goed inschatten. Gelukkig is nog ietwat van al die delen goed belicht en te zien (uitgezonderd de oorstreep, maar dat deze donkerder is dan de licht oranje-achtige keel en borst, is nog te zien en in te schatten).

Ideaal zou zijn van elke vogel verschillende lichtomstandigheden en posities foto's nemen, maar ja, die dingen zijn rap en hebben vaak vleugels, ze zijn dus sneller weg dan getrokken...

Men kan ook niet altijd alle foto's verzamelen in 1 boek, nog niet, zeker niet als je ietwat van de soorten in een bepaald gebied wilt tonen, misschien met digitale boeken in de toekomst wel, wie weet.

De redenen waarom er weinig foto's te vinden zijn van 1ste zomer vogels is eigenlijk vrij simpel. Ten eerste: er zijn veel meer 1ste winter vogels (kort na broedseizoen, voor winter, begin van trek, je ziet er gewoon meer ook) en adulte vogels (leven langer, meer ervaring, etc...) dan 1ste zomer vogels... en ten tweede: die zijn er ook maar een relatief beperkte tijd, vooral trekvogels, die gaan dan broeden in afgelegen gebieden, als ze terugkomen zijn ze al geruid naar adult... Kijk maar eens naar meeuwen, het percentage 1ste winter en adulte vogels tegenover 2de winter en 3de winter vogels... Vandaar dat in vele boeken de aandacht ook meer gaat naar die groepen die het meest te zien zijn en waar er meest over bekend is, je zou toch niet willen ietske verkeerd in je boek zetten?!

Jizz (geen djizz) is een term die van het engels komt, uit de tijd van de oorlog, toen vanop grote afstand vliegtuigen op vorm en geluid herkend werden, vooraleer men kon zeggen of het nu vriend of vijand was (vooraleer men het kenteken en vlag kon bepalen). Later is dat overgenomen door vogelkijkers die eigenlijk de algemene vorm en overkomen van een vogel bedoelen. Dat kan dus ook grootte, houding, manier van vliegen, gedrag, enz.... inhouden. Het is een gevaarlijke manier van beoordelen op een enkele foto, want men was daar in de meeste gevallen niet tijdens het nemen van de opname, dus over weersomstandigheden, gedrag en gemoedstoestand van de vogel is niks af te leiden.

Achteraf toegevoegde opmerking: Jizz zou dan toch eerst beschreven geweest zijn door een bioloog, waarbij hij eigenlijk hetzelfde wou zeggen als hierboven beschreven.

Mystery 2

Djoni gaat ganzen kijken omdat Guido meldde dat er Dwergganzen gezien waren in Uitkerke. Bij aankomst aan schuilhut 'de Grutto' ziet ie volgende vogel landen, hij is zoals altijd rap in de determinatie en vooraleer de vogel zijn veren bijeengeschet heeft, schrijft hij op: ...

Oplossing Mystery 2

Misschien ietske eenvoudiger dan de eerste mystery, maar wat zie ik?! Gemakkelijker, maar de meningen verschilden nogal!? Is het dan toch niet zo makkelijk of lijkt het alleen zo?

De meesten hadden het helemaal in de goeie richting: anser ganzen door de grijzige vleugels, witte staart met brede subterminale eindband.

Je had nog kunnen gaan richting Brandgans, die heeft ook (veel) lichte(re) grijze vleugels, maar geen wit-zwarte staart! De staart en poten zijn geheel zwart. Met een boek in de hand, gaat dat nog wel.

Dus een anser gans. Allen hebben een vrij donkere stuit en wittachtige bovenstaartdekveren (ja: die witte 'ring' tussen het donkere van de staart en het donkere van de stuit zijn die bovenstaartdekveren), witte terminale band op de staart. Donkere, grijzige vleugels en oranje of rozige poten.

Allen, uitgezonderd Grauwe Gans hebben donkere ondervleugels, maar die kan je hier toch niet of nauwelijks zien, en zou uitgezonderd voor die soort niet echt bruikbaar zijn. Dus, Miguel, cut the crap! Doe eens je ANWB of Collins of wat je ook gebruikt open en dan ga je al gauw zien dat er 2 soorten zijn met lichtere grijze vleugels en vooral: een smalle subterminale donkere band op de hoofdzakelijk witte staart: weer die Grauwe Gans en de Kleine Rietgans.

Wat zie je dan op de foto: een vrij donkere, egaal grijze vleugel, donker grijze stuit. De echte pootkleur is nogal moeilijk te schatten en ik laat ze in mijn determinatie ook buiten beschouwing, maar ik denk dat ze rozig zijn... De vleugels zijn tamelijk puntig (te zien aan de rechtvleugeltop). Een vrij donkere kop zit daar ook nog ergens tussen en terwijl je dan toch bezig bent: de rug is ook vrij grijs, al is het daar nogal warrelig op de foto.

Er zit daar ietwat een lichte vleugelstreep in, door lichte toppen aan de grote dekveren, maar alle anser ganzen hebben die. Brede lichte randen aan de binnenste armpennen en tertails... eerder een leeftijdskenmerk dan een soortkenmerk want dat verschilt van soort tot soort ook ietwat.

Dixit Alcotan: *"Ik zie dagelijks ganzen en weet uit ervaring dat het licht zeer belangrijk is. Vaak wordt je misleid door het licht, zeker wat poot en snavelkleur betreft. De foto is een mooi voorbeeld hoe misleidend het licht kan zijn (zie vleugels op foto)."*

De ondervleugelbasis is aan de rechter vleugel te zien en blijkt grijs te zijn, Grauwe Gans? Neen, ik denk dat het eerder de lichtinval is, pas dus op bij een groep overvliegende ganzen wanneer het een dag is met fel licht en je hebt ze pal boven jou, vooral als ze boven een weerkaatsend oppervlak vliegen (sneeuw, water,...).

Soms kan je een soort determineren met behulp van negatieve kenmerken. Dat zijn kenmerken voor een bepaalde vogel die je niet ziet in bijvoorbeeld de vogel die je aan het bekijken bent en daarmee kunt gaan besluiten dat je niet met die bepaalde soort te doen hebt, maar met een andere.

Een Grauwe Gans heeft een heel lichte stuit, lichter dan de staartband en met dat fel licht zou die zeker een heel lichtgrijze kleur getoond hebben. Ook heeft een Grauwe Gans van alle anser ganzen de meest contrastrijke, noem het: tweekleurige bovenzvleugel. De binnenste dekveren en manteldekveren zijn bruinig, de buitenvleugel is heel lichtgrijs, ietwat dat zou opvallen op de linkervleugel op de foto en wat hier vrij egaal asgrijs is.

Dixit Yann: *"Ik denk Kleine Rietgans omdat de stuit vrij donker is en de rug niet bruin is (wat wel het geval is bij Grauwe Gans)."*

Goed, de oplossing: een **Kleine Rietgans (Anser brachyrhynchus)**

De lichte randen aan de verder donkere tertails en binnenste armpennen kan hier niet als kenmerk voor Kleine Rietgans of Grauwe Gans gebruikt worden, want de adulten van de Siberische ondersoort - rubirostris - van die laatste heeft ook die lichtere randen, de westelijke nominaat minder. Maar we weten dat het een Kleine Rietgans is...

Vreemd dat hier nu niet naar de leeftijd van de vogel gekeken is, het is nochtans vrij duidelijk. Die donkere tertails met lichtere randen wijzen op een adult, juveniel heeft diffusere randen en een meer egaalgrijze veercentra op de mantel, armpennen en tertails. Ook hebben ze een andere snavelkleur en een lichtere kop. Let er maar eens op als je nog eens de polders intrekt.

Mystery 3

Tijdens het roofvogelweekend werd volgende roofvogel gefotografeerd, is het de Djoni award voor 2003 of is het 'gewoon' de witte van St. Denijs die weer is opgedoken?! Aan jou om te oordelen.

Oplossing Mystery 3

Iedereen is het eens dat het om een buizerdachtige gaat, een buteo, geen wespendif of andere havikachtige past op de combinatie van kenmerken die in de foto te zien zijn.

Dan misschien eerst beginnen bij de leeftijd van deze vogel.

Dixit Manne: *"Dit is duidelijk een juveniele vogel: lichtgrijze achterrand van ondervleugel en staart en lichte topjes op de staart- en vleugelveren, wat wijst op het ontbreken van slijt."*

Klopt. Vleugelachterrand is dun en onduidelijk afgetekend. Lichte puntjes aan de toppen. Armpennen zijn ietske donkerder, vleugelachterrand ietske gekarteld (door smallere, meer puntige veren) en vooral ook licht S-vormig. Bij adulten is de vleugel meestal 'rechter', zonder een lichtjes bredere arm dan hand. Meer lengtestrepen dan dwarsstrepen op het lichaam. Staart eigenlijk gelijkaardig, licht gepunte staarttop versus brede, ronde staartpunten.

Iris kan men hier niet zien, dus, ik ga me daar niet over uitspreken, maar dat is toch nogal variabel. Jonge vogels vertonen bij buizerden wel meestal een lichter oog dan adulten.

Het is geen onvolwassen vogel in de rui of net na de rui, omdat bij buizerden de rui in de armpennen op 3 verschillende plaatsen begint. In de handpennen begint die ook halfweg de handpennen en beweegt zich naar buiten toe. Het gevolg van die rui op verschillend plaatsen tegelijk is dat je een duidelijk contrast ziet tijdens de rui en dat na de rui vaak een veer of twee is 'overgeslagen' en zo dus een onregelmatige vleugelrand overblijft.

Nu we gaan niet over rui beginnen.

Maar dus: het is een juveniel.

De vleugels zijn lang en smal. Dat heeft Yann ook opgemerkt. En terecht. In feite, de vleugels zijn te lang voor een Buizerd. Een heel lange hand, best te meten eigenlijk vanuit de pols naar de langste handpen (3 of 4). Ook is de vleugelbasis nogal smal en de staart nogal lang, waar bij Buizerd dat meestal 1 op 1 is. Hier is de staart/vleugel ongeveer 1 op 4/5, te meten op de middenas van de vogel (buik). Buizerd heeft een kleiner, ronder kopje.

Verenkleedgewijs klopt er ook een en ander niet. Hoewel een Buizerd heel variabel is - dat geldt trouwens voor alle buizerdachtigen - zal een combinatie van een lichte vogel als deze, met donkere polsvlekken (geen komma's), zeer donkere buik (bij Buizerd zijn de flanken heel vaak het donkerst), baardstreep niet verbonden met flank of buik of over de bovenborst verbonden (de bekende lichte U), ongestreepte keel, bandering op de hand- en handpennen die niet doorloopt tot op de basis, allemaal in 1 vogel voorkomen.

Ik heb me te pletter gezocht van de dag dat ik de mystery postte, maar... neen. Als ik ooit een vogel vind op foto waar je al deze kenmerken in 1 gewone Buizerd vind (of als jij hem vind, laat me weten), dan zal ik het jullie zeker toegeven.

Dichtst dat ik kwam was die in bijgevoegde foto 'Buizerd'.

Geen Buizerd dus.

Steppebuizerd (een ondersoort van Buizerd) zou ik jullie niet voorschotelen, omdat Steppebuizerd niet 100% herkenbaar is in het veld. Trouwens weer de combinatie van dit verenkleed en geen roest eender waar in de vogel... Neen, geen Steppebuizerd.

Arendbuizerd is ook heel vlug opgedoken. Waarom die dan niet?

Arendbuizerd heeft een heel duidelijk vooruitstekende kop, niet omdat ie een grote kop heeft, maar wel een lange nek. Zie bijgevoegde foto 'Arendbuizerd' (trouwens die van Nederland, paar jaar terug).

Arendbuizerd heeft ook nog langere vleugels. Dixit Diederik: "*De vleugels lijken inderdaad misschien iets lang, maar ik vind ze nu precies ook niet zodanig lang, zoals bij bepaalde foto's van arendbuizerd tot uiting komt*"

Ik heb ook nog nooit een Arendbuizerd gezien zonder enig roest in de vleugels of staart. En opnieuw de combinatie van wat te zien is in de foto kan niet voor Arendbuizerd allemaal in 1 vogel, me dunkt.

Dixit Yann: "*de achterrand van de vleugels is vrij gelijkmatig gestreept, terwijl ik bij juv.*

Arendbuizerd wel een wazig-donkerder achterrand zou verwachten die toch enigszins contrasteert met de rest van de vleugel ; de handpennen lijken me te donker; terwijl ik bij Arendbuizerd een grotere witte vlek zou moeten verwachten (wit tot en met de 5de handpen)"

Ik kan daaraan ook toevoegen dat een juveniele Arendbuizerd lichtere handpentoppen vertoont, ik bedoel: de toppen zijn niet geheel zwart door lichte binnenvlagen die uitlopen op buitenste handpennen, trouwens vrij goed getekend in de ANWB gids.

Een juveniele Arendbuizerd heeft meestal een ofwel gehele donkere kop/borst endan lichte buik of geheel donkere onderdelen. Ofwel een bleke kop en/maar dan ook meestal lichtere buik, met enkel de flanken donker. Sorry, daarin had ik moeten vermelden dat dan ook meestal een roestige/bruine kleur te vinden is, vooral ook in de staart...

Wat schiet er dan nog over?

RUIGPOOTBUIZERD (*Buteo lagopus*)

Ja, buizerden zijn variabel. Ook en vooral Ruigpootbuizerd, ze variëren van heel licht naar heel donker, in oostelijk Noord Amerika, 40% is geheel donker! Sexes zijn ook heel verschillend met van alle buizerden de grootste verschillen tussen de sexes.

Polsvlekken niet sterk ontwikkeld, allicht een teken van een mannetje.

Zware buikvlek, allicht een teken van een vrouwtje.

Het is een algemeen kenmerk van juvenielen dat die al zo brede staartband alleen goed te zien is op de bovenzijde, maar veel minder op de onderzijde, vaak verkeerd geïnterpreteerd door trektellende-van-onder-kijkende vogelkijkers. Zie bijgevoegde foto 'Ruigpootbuizerd_2'

Maar waarom die staart zo gestreept? Heel vermoedelijk een klein percentage van de Ruigpoten vertoont dit en speciaal de mannetjes (zie ook opmerking).

We bespraken het al eerder bij die Mystery 1, vogelboeken vertonen niet altijd de moeilijkste kleden eerst.

Maar afgezien van die staart, wat staat er tegen Ruigpootbuizerd?

Iets wat het helemaal clinched, is iets waar Manne al heel dichtbij zat in het prille begin.

Dixit Manne: "*De poten lijken nochtans ook bevederd*"

Aja... ik zie geen geel of grijs, alleen bevederde stukjes die lijken op poten, wel ja, het zijn de poten...

Achteraf toegevoegde opmerking:

Blijkt dat deze vogel een heuse bron van discussie is en waarbij een hybride met Prairiebuizerd niet uitgesloten is. Daarom en mede door gebrek aan kennis over hoe mogelijke hybrides tussen buizerden er kunnen uitzien laten we de (voorlopige) determinatie als Ruigpootbuizerd in het midden tot er meer duidelijkheid is over deze en andere vogels.

Bron: e-mail groep ID-Frontiers.

Mystery 4

We gaan eens de zangvogeltoer op.
Ze zullen beginnen of zijn al bezig met zingen, die lijsters. Hun zang is makkelijk uit elkaar te houden, maar eens van dichtbij al gekeken?

Oplossing Mystery 4

Mystery 4, niet moeilijk? Misschien had ik een Amerikaanse lijster moeten nemen...

Ik probeerde de truuik van: misschien denken ze dat het een Amerikaan is, half gelukt.

Dixit Djoni: "*En nu maar hopen dat het geen Noord-Amerikaander is, Miguel zou wel durven*"

Veel fouten worden gemaakt op mystery quizzes omdat de mensen denken dat het altijd zeldzaamheden (minder gekende soorten) zijn die getoont zullen worden. Verschil met onze quiz dus, tot nu toe dan toch...

Maar laten we eens de foto ontleden.

Dat het om een lijster gaat, daar moet je niet echt over nadenken, want het staat al in de korte tekst erboven en eerlijk zie ik niet in waarom het geen lijster zou zijn. Een lijster met een egaal bruine rug en gevlekte borst: twee families komen in aanmerking die in de Benelux zijn waargenomen: de Europese Turdus-lijsters: Koperwiek, Zang- en Grote Lijster komen boven in mijn hoofd - de andere gaan eruit omdat die rood, blauwachtig, zwart of grijs en niet min of meer uniform bruin zijn. En de Amerikaanse Catharus-lijsters: Dwerg-, Grijswangdwerg-, Heremiet- en Boslijster en Veery.

Het internet is een fantastisch medium soms (als je weet dat je bronnen juist zijn!) en ik ga dus naar www.bahc.be en www.dutchbirding.nl om te gaan zoeken naar welke van die Amerikaanse lijsters in de Benelux zijn waargenomen: enkel Dwerglijster (*Catharus ustulatus*) staat op de Belgische lijst. Dat maakt de lijst al heel wat korter, maar het is wel de soort die het meest aanleunt bij de Mystery!

Dwerglijster heeft een vage maar tweekleurige teugel/oogstreep in een anders vage koptekening zonder wenkbrauwstreep. De teugel/oogstreep toont een deels donker grijsbruine vlek en een bleker bovendeel dat overgaat in een oogring, heel opvallend, meestal geelachtig/okerachtig gekleurd. Wangen zijn vlekkelig, maar niet overdreven sterk. Maar die gaat er ook uit omdat de flanken niet met spikkels bezaait zijn, maar heel vage vlekjes op een grijzige ondergrond toont. In het veld zal het kleinere formaat, kleine snaveltje, de typische Catharus-lijster tweekleurige ondervleugeltekening ook je determinatie verstevigen.

Een Dwerglijster.

Koperwiek verlaat ook het toneel op basis van het ontbreken van een roestige flank en het ontbreken van een duidelijke wenkbrauwstreep.

Dixit Diederik: "*Een Koperwiek heeft een kei-duidelijke wenkbrauwstreep, en roestode flanken, de vogel op de foto toont dit niet!*"

Schiet ons over Grote Lijster en Zanglijster.

Gelijkaardig aan elkaar qua algemene kleur, lichte toppen dekveren, koptekening, etc...

Maar Grote Lijster heeft een meer 'frosty appearance': koudere kleuren dus (ik vind die engelse verwoording prachtig, ooit ergens gelezen, want ik doe dit hier uit het hoofd op het werk), wit in de staartheuken, rondere vlekken op de flanken en borst, lichte toppen bovenstaartdekveren, wittere koptekening, zwaardere snavel, langere handpenprojectie, meestal duidelijk wit/zwarte oorvlek, gelige poten, etc...

Genoeg redenen dus om die eruit te zwieren en ons **ZANGLIJSTER (Turdus philomelos)** over te houden.

Het kon dus wel stukken moeilijker gemaakt hebben met een foto gelijk deze hier:

Een ruiend adult Grote Lijster.

Over de leeftijd ga ik me bij deze niet uitspreken, die positie van de grote dekveren doen denken aan een ruigrens en initieel dacht ik dus dat het een jonge vogel was. Korte uitleg: jonge vogels ondergaan in het najaar, kort na het uitvliegen een gedeeltelijke rui, waarbij alle lichaamsveren en de meeste binnenste middelste dekveren en enkele binnenste grote dekveren geruid worden.

Als je bijvoorbeeld heel goed kijkt naar de foto van de Zanglijster tussen de foto's op de site, dan zal je zien dat de binnenste zichtbare dekveer nummer 9 (nummer 10 is niet te zien) vervangen geweest is. In ruistudies worden de grote dekveren meestal genummerd van buiten naar binnen. Heb de foto gedownload en dan is ie groter dan op de site want het is moeilijk te zien, indien je hem op originele grootte wilt, dan kan ik je hem per e-mail opsturen, alsmede een open-vleugel foto.

Maar het kan aan de houding liggen of de belichting liggen, de kleur van de niet geruide, het aantal geruide dekveren, enz... kloppen niet. Allemaal dingen die ik in 1 foto niet zou durven zeggen.

Mystery 5

Miguel komt net terug van den Amerik - het is begin september - en ziet volgende steltloper op het ondergelopen vliegveld van Moorsele... Niet panikeren... jah... dat is makkelijk... als je - vul zelf in - heet misschien.

Oplossing Mystery 5

Steltlopers zijn inderdaad niet makkelijk als je ze niet van dichtbij of onder ideale lichtomstandigheden kunt bekijken. Nu, gelukkig toont deze mystery zich van dichtbij en alhoewel het een avond- of ochttenzonlicht is, is er toch wel voldoende licht aanwezig zodat je bepaalde kleurnuances goed kunt inschatten.

Om het mezelf moeilijk te maken en om toe te geven aan de kritiek die toch wel zou komen (modder, schaduw, lichtinval), ik ga bij de determinatie van deze vogel de pootkleur buiten beschouwing laten, alhoewel ik met vrij grote zekerheid zou durven stellen dat ze mooi zwart zijn.

Iedereen gaat ermee akkoord dat we hier te doen hebben met een strandloper (Calidris)?! We bepalen dit door de structuur van de vogel en de algemene indruk, en dat klopt want ik kan op het eerste zicht niet opkomen met steltloper uit een andere groep die dicht bij een strandloper van dit kaliber past.

Vrij makkelijk - ook door jullie gedaan- uit te sluiten zijn volgende strandlopers: Stelt-, Paarse-, Krombekstrandloper. Graag had ik er Bonte-, Breedbek-, Gestreepte- en Siberische Gestreepte Strandloper bijgezet, maar blijkbaar zorgden deze duidelijk verschillende soorten toch voor verwarring hier en daar.

Bon, Siberische Gestreepte en (Amerikaanse) Gestreepte Strandloper gaan er eigenlijk op basis van hun langpotige, langsnavelige en langvleugelige structuurkenmerken uit. Bonte-, Krombek- en Breedbekstrandloper gaan er voor hun lange snavel met duidelijke kromming ook uit.

Blijft ons over de 'stints' of de 'peeps': die groep van Calidrisen die het steltlopers kijken heel uitdagend maakt.

De vernoemde Baird's Strandloper en Bonapartes Strandloper zijn uit te sluiten door een belangrijk determinatie hulpje: handpenprojectie. Beide Noord-Amerikaanse soorten hebben een heel lange handpenprojectie, die de handpennen tot voorbij de tip van de staart doet komen. Het geeft die twee soorten een heel typisch langerekte indruk.

Drieteenstrandloper heeft inderdaad maar 3 voorste tenen en aangezien er een 4de achterste teen te zien is... De aanwezigheid van een V op de mantel sluit op zich ook Drieteentje uit.

Temminck's Strandloper heeft een egalere, bruingrijze bovenzijde, een min of meer volledige borstband, de oogstreep ontbreekt, blekere snavelbasis, allez ja, niemand twijfelde ook aan die soort.

Taigastrandloper en Alaska Strandloper zijn nog niet in de Benelux waargenomen, dus die deden niet mee in deze kwis.

Schiet ons over: Kleine-, Kleinste- Roodkeel- en Grijze Strandloper. Nu begint het. Misschien dan maar eerst de leeftijd bepalen. Eigenlijk had ik die eerst moeten vermelden, maar met uitzondering van de laatste 2 (nog niet in de Benelux waargenomen) soorten, zal je de erboven vernoemde soorten op structuur en algemene kleur wel uitfilteren zonder de leeftijd te kennen. Strandlopers zijn volgens mij niet de makkelijkste groep om op 1, 2, 3 om leeftijd te brengen, speciaal in het voorjaar en zelfs niet in de hand.

Eigenlijk zijn de juvenielen het makkelijkst, vers kleed, bonte kleuren, grootste contrasten.

Noot: bij juvenielen kunnen structuurkenmerken soms misleidend zijn, want sommige individuen kunnen nog snavel, poten, vleugels aan het groeien zijn als ze al vele 100'den km's zuidelijker van hun geboorteplaats in een poel aan het foerageren zijn...

Onze vogel vertoont een bijna ongeschonden vers kleed: kijk maar naar de handpentoppen, er zit zelfs nog een wit randje aan. Nog geen enkele veer is geruid naar het winterkleed, dus men kan hier nog niet spreken van een eerste winter vogel.

Een adult zal een veel meer gesleten verenkleed met veren van verschillende leeftijd tonen.

Dixit Koen Verbanck: "*Indien er geen data zou bijgestaan hebben bij de foto zou ik persoonlijk eerder naar een adulte vogel neigen in juli bijvoorbeeld*" Dat zou ik niet doen voor dezelfde hierboven aangehaalde redenen. Dus een juveniel.

Geen Kleinste Strandloper (Least Sandpiper)

Tekening op de grote schouderdekveren bij een juveniel Kleinste Strandloper toont enkel wit op de onderste helft van de dekveer, de binnenrand is roest. In fact, meeste, zoniet alle Kleinste Strandlopers tonen een duidelijk roestig verenkleed met een donkere mantel, duidelijke gespleten wenkbrauwstreep en donkere teugel, heel korte vleugels met staart langer dan handpentoppen - niets of weinig van de handpennen steekt ook voorbij de tertails, een duidelijke (meestal volledige) gestreepte borstband, dun snaveltje dat door de gekromde ondersnavel inderdaad gekromd overkomt (al is het culmen vaak recht). Dagelijks zie ik Least Sandpipers (soms 1000'den/dag), altijd valt mij ook op in het veld hoe klein een Least wel is en hoe typisch hun houding en hun 'jizz' is, doch dit terzijde.

Geen Roodkeelstrandloper (Red-necked Stint)

Korte, rechte snavel, contrast op bovendelen door roestige kleine schouderdekveren en grijzige grote schouderdekveren, grijzige grote dekveren. Bij roestige exemplaren zijn de grote dekveren toch meestal ietwat grijsig, zonder duidelijke donkere onderhelft - maar met een donkere schachtstreep. Tertails met meestal maar 1 à 2 veren die een roestige rand vertonen, vage zijborsttekening, onduidelijke witte V op mantel, langer gerekt achtereind (doet denken aan Baird's/Bonapartes Strandloper), donkerste deel van de kop is de teugel.

Geen Grize Strandloper (Semipalmated Sandpiper)

Misschien wel de moeilijkste om uit te sluiten hier. Maar het aanwezig zijn van een min of meer duidelijke V op de mantel, en het totaal ontbreken van het typische ankervormig patroon op zowel de schouderdekveren als de grote dekveren (vooral de lange, binnenste) zal deze soort toch wel de laan uitwijzen.

De tertails zijn eerder grijsig gecentreerd met een lichte (niet roestige) rand en een donkere schachtstreep. Zijborst weinig en diffuus gestreept. De grote dekveren vertonen altijd, - toegegeven - soms diffuus, dat ankervormig patroon: donkere schachtstreep, donkere subterminale rand en een wit buitenrandje op een grijzige ondergrond. Een hoge snavelbasis en stompe punt, donkere en gestreepte bovenzijde, korte handpenprojectie. In het veld kan je proberen de webjes te zien tussen de middelste en buitenste teen. Persoonlijk vind ik ook dat ze ietske hoger op de poten en een meer gedrongen indruk geven.

Resultaat: **Kleine Strandloper** ofte Little Stint (**Calidris minuta**)

Altijd proberen een determinatie te maken met behulp van zoveel mogelijk sluitende kenmerken. Al hebben we hier te doen met een zandkleuriger variant (10-20% van Kleine Strandlopers kunnen deze variatie vertonen), toch blijven een hoop kenmerken die richting uitwijzen. Nauwkeurig afgaan van die kenmerken... sluit de determinatie af.

Combinatie van: middelmatig lange, min of meer even brede snavel, zonder duidelijke kromming, zwart. Poten middellang. Handpenprojectie 3:5, met 3 zichtbare handpentoppen. Witte V door lichte toppen grotere mantelveren. Tweede witte lijn door lichte toppen bovenste schouderdekveren. Donkere centra van schouderdekveren met een volledige witte buitenrand (ook binnenzijde dekveren). Typische donkere tweekleurige donkere centra grote dekveren (distale deel donkerst) met een roestige rand en een wit getipt puntje. Tertails idem, met een duidelijk roestige rand. Een weinig, doch prominent aanwezige zijborst tekening. Een gespleten, doch weinig uitgesproken wenkbrauwstreep. Weinig kleurcontrast tussen kruin en teugel.

Ooit heb ik me eens laten vertellen dat je iedere Calidris via de specifieke tekening op de schouderdekveren en op de grote dekveren kunt herkennen, daarbij zijn de belangrijkste, de binnenste grote dekveren. Met variatie in acht genomen, misschien ja... maar welke zijn nu precies die schouderdekveren en grote dekveren bij strandlopers? Hierbij een hopelijk ietwat verduidelijkende topografie van een typische strandloper, bij de belangrijkste veren staat ook telkens het aantal. Merk hierbij dat er bij een gesloten vleugel geen armpennen te zien zijn!

